

Kovácsné Bóta Nikolett*:
Új korszak a banki átláthatóságban

2025. február 12-én az Európai Bankhatóság (EBA) közzétette végleges végrehajtás-technikai [rendelettervezetét](#), amely alapvetően változtatja meg a nagy méretű európai bankok nyilvánosságra hozatali szabályait. Az uniós bankok nyilvánosságra hozatali követelményeit a banki tőkekövetelményekről szóló rendelet (CRR) írja elő, amelynek 2024-es módosítása felhatalmazta az EBA-t egy adatközpont létrehozására. Ez a központ 2025 második félévében kezdi meg működését, és egységes, központosított elektronikus hozzáférési pontként segíti a bankok prudenciális információihoz való hozzáférést. A kis méretű és nem komplex bankok 2025 végén csatlakoznak a platformhoz. A kezdeményezés célja az átláthatóság és a piaci fegyelem növelése, amely egyúttal az európai bankszektor stabilitásához is hozzájárul.

A nyilvánosságra hozatali követelmények szerepe a bankok szabályozásában

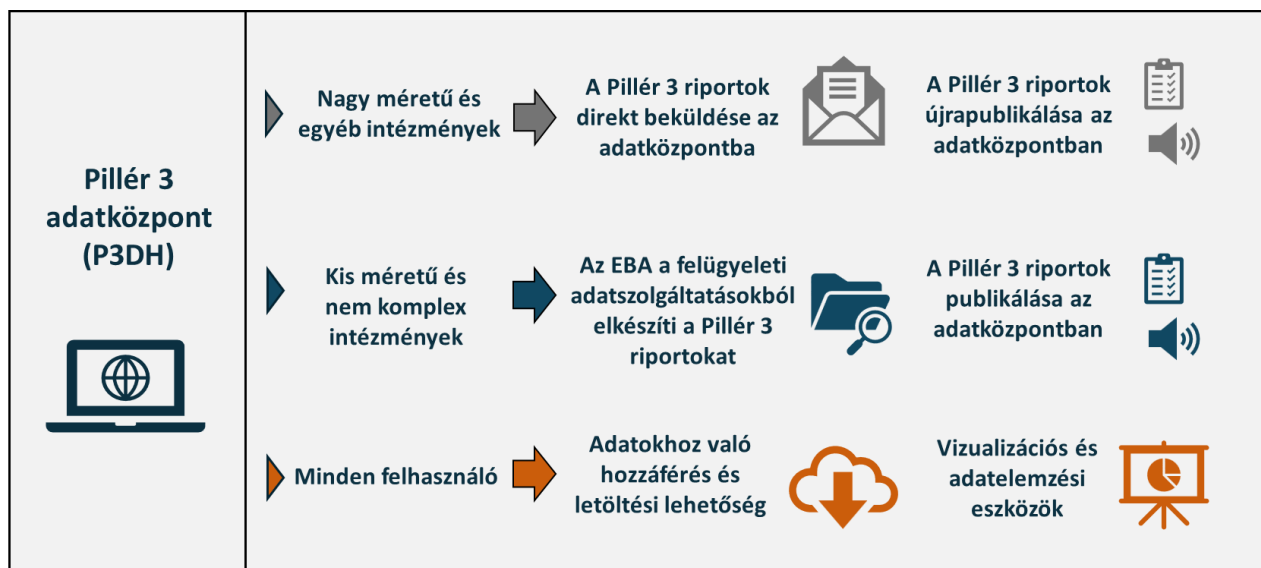
A nyilvánosságra hozatali követelmények 2004 óta fontos elemét képezik a bankok szabályozásának. A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság Bazel II néven ismert ajánlásai új alapokra helyezték a bankok prudenciális szabályozását. Az ajánlások első pillére, amely a minimum tőkekövetelmények és a szavatoló tőke számításának előírásait fedi le, engedélyezte a bankoknak a felügyeleti hatóság által jóváhagyott belső modellek alkalmazását a korábban egységesen alkalmazott sztenderd módszer helyett. Ez nagyobb szabadságot adott ugyan a kockázatok számszerűsítésében, azonban a szabályozás új elemekkel is bővült ennek ellensúlyozására. A Bazel II bevezette a felügyeleti felülvizsgálati folyamatot (második pillér), amelynek keretében a felügyeleti hatóság a bank egyedi helyzetének mérlegelése alapján a minimum-tőkekövetelmény felett további többlet-tőkekövetelményt írhat elő. Emellett a korábbiakhoz képest részletesebb nyilvánosságra hozatali követelményeket is bevezetett (harmadik pillér). Ez utóbbi adja az alapját az EBA 2025-ben induló platformjának, amely a – Pillar 3 data hub, Pillér 3 adatközpont nevet kapta.

A banki prudenciális nyilvánosságra hozatalok elsősorban az átláthatóság és a piaci fegyelem előmozdítását célozzák. A harmadik pillér kötelezi a bankokat arra, hogy rendszeresen átfogó és részletes információkat hozzanak nyilvánosságra a kockázataikról, szavatoló tőkéjükéről, likviditásukról, kockázatkezelési folyamataikról és irányítási struktúrájukról. Ez segíti a piaci szereplőket és befektetőket – beleértve akár az érdekeltek szélesebb körét, az állampolgárokat is – abban, hogy megalapozottabb döntéseket hozhassanak, és így közvetetten ösztönözi a bankok kockázatkezelési folyamatainak fejlesztését is. Ez az ún. „market discipline”, azaz a piaci kikényszerítő ereje, amely a bankok kockázati profiljának és tőkehelyzetének átláthatóvá tételével maga is hozzájárulhat a stabil pénzügyi rendszer fenntartásához.

Az EBA Pillér 3 adatközpontja jelentősen javítani fogja a banki nyilvánosságra hozatalok minőségét és felhasználhatóságát

Az EBA már korábban is közreműködött a bankok nyilvánosságra hozatali követelményeit részletező és egységes formátumokat meghatározó végrehajtás-technikai rendeletek kidolgozásában, illetve iránymutatásokat is közzétett. A tőkekövetelmény-rendelet (CRR) 2024-es módosításáig azonban a bankok maguk határozhatták meg azt, hogy a kért információk közzétételét milyen kommunikációs eszközzel, hol valósítják meg. A CRR mindössze azt írta elő, hogy a prudenciális információkat a bankoknak elektronikus formátumban és egy helyen, vagy egy önálló dokumentumban kell nyilvánosságra hozniuk, hogy azok könnyen hozzáférhetők legyenek a felhasználók számára. Elfogadható eljárás az is, ha a bankok a pénzügyi beszámoló részeként vagy ahhoz csatolt különálló szakaszban publikálják a prudenciális információkat, amelyeket az említett felhasználók könnyen azonosíthatnak. A bankoknak tehát elég nagy szabadsága volt a nyilvánosságra hozatal módját illetően, ami miatt a közzétételek elérhetősége és a publikált fájlok formátuma (PDF vagy táblázatkezelők által is támogatott fájlformátumok) jelenleg nem egységes európai szinten. A bankok prudenciális információinak megtalálása, feldolgozása és összehasonlítása ezért jelentős erőfeszítést igényel a felhasználók részéről.

A CRR 2024-es módosítása (CRR 3) felhatalmazta az EBA-t, hogy az európai bankok által nyilvánosságra hozott prudenciális információkat gyűjtőszervezetként kezelje és egy egységes elektronikus hozzáférési ponton publikálja. Ez mind az információkat előállító és az azokat felhasználó érintettek számára is forradalmi újításnak tekinthető. A szabályozás alapjaiban változtatja meg 2025-től a bankok nyilvánosságra hozatali gyakorlatát. A nagybankok – amelyek méretük, tevékenységük összetettsége, más intézményekkel való összekapcsoltsága, illetve kockázati profiljának mérlegelése alapján nem minősülnek kis méretű és nem összetett intézménynek – prudenciális információit 2025. június 30-i vonatkozási időponttól (féléves átmeneti időszak biztosításával) az EBA közvetlenül publikálni fogja a honlapján. A kis és nem komplex bankok esetében az EBA először 2025. év végére, a kötelező felügyeleti adatszolgáltatások alapján maga fogja előállítani az arányosság elvének figyelembevételével. Mindkét esetben a közzétételek tartalmaért továbbra is a bankok felelnek, és szükség esetén javított adatokat küldhetnek be. A nagy méretű bankok főszabályként a pénzügyi beszámolóik közzétételével egy időben elektronikus formátumban beküldik a prudenciális információkat az EBA-nak, amely haladéktalanul közzéteszi azokat az egységes Pillér 3-as hozzáférési ponton. Az EBA egyúttal kezeli a banki nyilvánosságra hozatalok archív állományát is. Ezzel párhuzamosan a bankok továbbra is megjeleníthetik saját honlapjukon a nyilvánosságra hozatalokat, akár úgy is, hogy az EBA adatközpontjára mutató linket helyeznek el.

Forrás: EBA

Az EBA 2023 végén a kötelező felügyeleti adatszolgáltatásokat technikailag részletező adatpont modelljének (Data Point Model) 3.3-as verziójába integrálta a nyilvánosságra hozatalok mennyiségi információinak egy részét. Ezzel tovább erősítette azok sztenderdizálását, ami elengedhetetlen előfeltétele volt a Pillér 3 adatközpont fejlesztésének. 2024-ben az EBA kísérleti projektet indított az adatközpont informatikai és folyamatok megoldásainak kidolgozására, melyhez önkéntesen 13 európai hitelintézet csatlakozott. Az együttműködés és a kétkörös piaci konzultáció eredménye az a végrehajtás-technikai rendelet-tervezet, amelyet az EBA február 12-én publikált, és amely a nagy méretű bankokra vonatkozó nyilvánosságra hozatali folyamatokat fedi le. A kis méretű bankokra és a nyilvánosságra hozatalok újbóli benyújtására vonatkozó végrehajtás-technikai rendelet-tervezeteket, és a nyilvánosságra hozatalok teljes adatkörének DPM modellbe integrálását (várhatóan a 4.1 verzióba) az EBA később, még 2025 első felében dolgozza ki.

A Pillér 3 adatközpont egy olyan európai szinten kulcsfontosságú és stratégiai jelentőségű projekt, amely az EBA honlapján egységes hozzáférést biztosít az európai bankok által közzétett prudenciális információkhoz. Első alkalommal nyílik lehetőség arra, hogy a Pillér 3-as adatok felhasználói központosított hozzáférést kapjanak ezekhez az információkhoz. Az EBA interaktív alkalmazásokkal és vizualizációs eszközökkel segíti majd az adatok értelmezését, jelentősen megkönnyítve az egyes bankok és a különböző közzétételi időszakok adatainak összehasonlítását. A Pillér 3 adatközpont kiváló minőségű banki adatokat biztosít majd minden érintett fél számára, ezzel erősítve a piaci fegyelmet a bankszektorban és hozzájárulva az európai pénzügyi rendszer stabilitásához és a felügyeleti konvergenciához is.

Az egységes Pillér 3-as hozzáférési pont az Európai Unió szélesebb körű kezdeményezéseihez csatlakozik

Az EU a 2020-as Tőkepiaci Unió cselekvési tervének részeként olyan jogalkotási [javaslatcsomagot](#) fogadott el, amelynek célja az uniós tőkepiacok további integrációja. Az elfogadott javaslatok része

volt az Európai Egységes Hozzáférési Pont (European Single Access Point - ESAP) létrehozása is, amelyen keresztül 2027-től fokozatosan elérhetővé válnak az uniós vállalatokra és befektetési termékekre vonatkozó nyilvános pénzügyi és fenntarthatósági információk a befektetők és az érdekelt felek számára. A CRR által lefedett nyilvánosságra hozatalok az ESAP harmadik fázisában fognak majd az Európai Egységes Hozzáférési Ponthoz csatlakozni, ezzel a Pillér 3 adatközpont az Európai Unió szélesebb körű, vállalati transzparenciára vonatkozó kezdeményezéseihez csatlakozik.

A CRR 3 kiterjesztette a nyilvánosságra hozatali követelményeket, például azon intézmények körét is, amelyeknek a nyilvánosságra hozataluk részeként a tevékenységükből fakadó környezeti, társadalmi és irányítási (ESG) kockázataikról is nyilvánosságra kell hozniuk a releváns információkat. Azaz, hogy a piaci szereplők könnyen hozzáférhetnek majd az EBA honlapján ezekhez az információkhoz, az adatközpont potenciálisan az ESG kockázatok kezelésének élenjáró banki gyakorlatainak elterjedését és az EU fenntartható finanszírozási célkitűzéseit is támogathatja.

Az EBA egységes Pillér 3-as hozzáférési pontja tehát jelentős lépés a pénzügyi szektor átláthatóságának növelése felé. Lehetővé teszi a piaci szereplők és a nyilvánosság számára a hitelintézetek prudenciális információinak könnyű elérését és összehasonlítását. A projekt a piaci fegyelem megerősítésével hozzájárul az európai bankszektor stabilitásának és ellenállóképességének növeléséhez, és támogatja a szabályozási harmonizációt.

** A szerző a Magyar Nemzeti Bank vezető szabályozási szakértője*

„Szerkesztett formában megjelent 2025. március 4-én a Portfólió.hu oldalon.”